

Grästorps kommun

Kommunförvaltningen

Social verksamhet

Grästorp Kommuns policy för kvinnofrid

- våld i nära relation

2013 – 2020

Reviderad och antagen av kommunstyrelsen 2013-02-26, § 26

Postadress
Grästorps kommun
Social verksamhet
467 80 Grästorp

Besöksadress
Kommunens hus
Jon Jespersgatan 28
467 80 Grästorp

socialverksamhet@grastorp.se
www.grastorp.se
Växel 0514-580 00
Fax: 0514-580 20

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. BAKGRUND	4
2. DEFINITION AV VÅLD	5
<i>Fysiskt våld:</i>	5
<i>Psykiskt våld:</i>	5
<i>Sexuellt våld:</i>	5
<i>Materiellt våld:</i>	6
<i>Latent våld:</i>	6
<i>Ekonomiskt förtryck:</i>	6
<i>Statistik över anmälda brott:</i>	6
3. GRUPPER SOM KAN HA SVÅRT ATT SÖKA STÖD	6
<i>Barnens situation:</i>	7
<i>Vårdnadsproblematik:</i>	7
<i>Kvinnors situation:</i>	7
<i>Våld under graviditeten:</i>	7
<i>Missbrukande kvinnor:</i>	8
<i>Äldre kvinnor:</i>	8
<i>Kvinnor med funktionsnedsättning:</i>	8
<i>Hbtq-personers situation - homosexuella, bisexuella, transvestiter, queer:</i>	9
<i>Kvinnor med utländsk bakgrund:</i>	9
<i>Hedersrelaterat våld:</i>	9
<i>Könsstympling:</i>	10
<i>Männens situation:</i>	10

4. SOCIALNÄMNDENS ANSVAR	10
<i>Anmälningsskyldighet</i> :.....	11
5. POLISENS ANSVAR.....	11
<i>Brottsbalken (BrB)</i> :.....	12
6. SJUKVÅRDENS ANSVAR	12
7. ÅKLAGARENS ANSVAR.....	12
8. SOCIAL VERKSAMHET I GRÄSTORP	13

1. BAKGRUND

Grästorp kommuns policy för kvinnofrid, handlar ytterst om mänskliga rättigheter och frihet från könsrelaterat våld. Det handlar om alla människors rätt till kroppslig integritet och hälsa oavsett kön, ålder, funktionshinder eller social situation. Det enskilda fallet har sin egen sammansättning av problematik och varje enskild person måste därför bemötas individuellt och inlyssnande så den enskilde vågar söka hjälp. Våld i nära relation är ett osynlighetsproblem som berör många människor i samhället, såväl kvinnor som män. Det är viktigt att ständigt ha ett säkerhetstänkande kring den som är utsatt för våld och omedelbart verka för att våldet upphör. Det är också viktigt med förståelse och medvetenhet kring vad den drabbade varit med om och vilka konsekvenser det fått.

I detta dokument används kvinna för den som är våldsutsatt och man för den som är våldsutövare, men det kan även vara omvänt.

I kvinnovåldskommissionens betänkande (SOU 1995:60), framkommer det att kvinnovåld inte kan jämföras med annan våldsbrottslighet på grund av att mäns våld mot kvinnor är förknippat med just ojämlikheten mellan könen. Vidare skiljer sig våld i nära relationer mot annan våldsbrottslighet då brottet oftast begås i hemmet av en person som den våldsutsatte har eller har haft en nära relation till. Våldet upprepas vanligen och tenderar att öka inom relationen.

Historiskt sett har kvinnan varit ekonomiskt, politiskt och sexuellt underordnad mannen. Från och med 1864 har mannen inte längre laglig rätt att aga sin hustru. Kvinnan fick rösträtt 1921 och 1965 blev våldtäkt inom äktenskapet straffbart. Trots att Sverige har kommit långt i utvecklingen för jämställdhet är kvinnors utsatthet för mäns våld fortfarande ett stort samhällsproblem. Våld mot kvinnor är ett folkhälsoproblem som orsakar stort lidande både för de våldsutsatta kvinnorna och för de barn som lever i dessa familjer.

FN antog 1993 en deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor. Deklarationen betonar att våld mot kvinnor utgör en kränkning av kvinnors rättigheter och grundläggande friheter. Våld är också ett hinder för att uppnå jämställdhet, utveckling och fred. I deklarationen om avskaffandet av våld mot kvinnor framhålls att staten bör bedriva en politik för att avskaffa våld utan att ta hänsyn till seder, traditioner eller religion. På FN: s kvinnokonferens i Peking 1995 fastslogs att våld mot kvinnor är ett uttryck för historiskt ojämlika maktrelationer mellan kvinnor och män vilka har lett till mäns dominans över och diskriminering av kvinnor. FN ställde sig bakom ett handlingsprogram som skulle inrikta sig på att utveckla arbetssätt på ett brett fält och inom olika sektorer för att förhindra det könsspecifika våldet.

Den svenska regeringens ”Kvinnofridsproposition” (1997/98:55) har samma breda perspektiv. Mot denna bakgrund fattade regeringen under våren 1998 beslut om att våld mot kvinnor ska bekämpas med tre centrala utgångspunkter:

- Förbättring och skärpning av lagstiftningen
- Förebyggande åtgärder
- Bättre bemötande av våldsutsatta kvinnor

2. DEFINITION AV VÅLD

Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, psykisk skada, sexuellt eller annat lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet (FN: s definition).

Begreppet våld mot kvinnor är ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Våld mot kvinnor handlar om ett flertal handlingar och företeelser som är könsspecifika och könsrelaterade. Enligt Kvinnofredspropositionen innefattas följande i begreppet:

- Våld inom äktenskapet
- Sexuella trakasserier i arbetslivet
- Kvinnlig könsstympning
- Prostitution

Våld är varje handling som är riktad mot en annan person som skadar, smärtar, skrämmer eller kränker och får annan person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något denne vill. Våld förekommer i alla samhällsgrupper och i alla åldrar. Det går inte att säga att det gäller särskilda typer av personer eller relationer. Det kan exempelvis vara makar, sambor, pojk- och flickvänner, föräldrar, syskon, barn, mor- och farföräldrar. Den vanligaste formen av våld i nära relation utövas av en man mot en kvinna som han har eller har haft ett förhållande med. Våld i nära relationer skiljer sig mot annan våldsbrottslighet då brottet oftast begås i offrets egen bostad och ökar i allvar och intensitet ju längre relationen pågår. För förövaren handlar det om att utöva makt och kontroll genom att skrämja och skada.

Våldet kan delas upp i kategorier, fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt, latent och ekonomiskt.

Fysiskt våld:

Är varje form av oönskad fysisk beröring, fysisk handling som orsakar skada och fysisk smärta. Det kan handla om att bli utsatt för våld i form av slag, knuffar, luggningar, sparkar, stryppgrepp, fasthållning och användande av tillhyggen och vapen för att skada.

Psykiskt våld:

Är verbala kränkningar och handlingar som riktar sig mot en person, egendom eller människovärde. Det kan handla om hot om fysiskt våld t.ex. att bli hotad med kniv eller vapen, hot om att ta livet av en person eller någon annan som är viktig för den utsatta eller hotar med att ta sitt eget liv. Det kan också handla om att bli hindrad att ge omsorg eller trösta sina barn eller att personen hindras att söka vård för sig själv eller sina barn.

Sexuellt våld:

Är när någon tvingas delta i eller tillfredsställa någon sexuellt, att tvingas se på sexuella handlingar mot sin vilja. Sexuellt våld kan definieras som kränkningar och övergrepp och kan exempelvis vara att hota eller tjata sig till sex eller att den utsatta tvingas utföra olika typer av sexuella handlingar.

Materiellt våld:

Är när någon person angriper döda ting och framkallar rädsla. Den aggressivitet som riktas mot och förstör inventarier och ägodelar i och utanför hemmet skapar rädsla och oro.

Latent våld:

Är när stark ilska som aggressivitet visar sig i kroppshållning och uttalanden som skapar rädsla och oro. Latent våld upplevs som hot om våldsamma konsekvenser eller påminner om tidigare erfarenheter av fysiskt våld.

Ekonomiskt förtryck:

Det kan handla om att bli utsatt för ekonomisk kontroll och isolering som skapar ett begränsat livsutrymme och nedvärdering.

Statistik över anmälda brott:

Under det senaste tio åren har anmälda brott mot person enligt kap. 3-7 brottsbalken ökat med 5 %. Det framkommer enligt brottsförebyggande rådets preliminära statistik att antalet anmälda brott mot person ökade under 2012 med 3 % jämfört med 2011. Under 2012 ökade antalet misshandelsbrott mot kvinna 18 år eller äldre med 1 %. Misshandelsbrott mot man minskade med 5 % jämfört med 2011. Misshandelsbrotten mot kvinna sker vanligast inomhus och av bekant, för man 18 år och äldre är misshandel vanligast utomhus och av obekant. Under 2012 ökade antalet misshandelsbrott mot barn i åldern 0-6 år med 11 % anmälda brott och mot barn i åldersgrupperna 7-14 år och 15-17 år minskade med 5 %. Misshandelsbrotten mot barn i åldern 7-14 anmäldes i hög grad av skolan vilket visar sig i statistiken av att det är mindre anmälningar under sommaren än under terminerna.

Under 2012 ökade ofredande med 11 %, medan olaga hot minskade med 5 %. Grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning minskade med 1 %.

Jämfört med 2011 minskade de anmälda sexualbrotten marginellt under 2012. De anmälda våldtäkterna minskade med 5 % och sexuellt ofredande minskade med 1 %. Sexuellt tvång, utnyttjande med mera minskade med 5 %.

3. GRUPPER SOM KAN HA SVÅRT ATT SÖKA STÖD

Vad det gäller våld mot kvinnor av närstående har vissa grupper lyfts fram som särskilt sårbara (prop. 2006/07:38 och 2007/08:39). Barn kan t ex utsättas för misshandel av sina föräldrar. Ungdomar kan utsättas för trakasserier eller hot och våld av jämnåriga. Det är kvinnor med funktionsnedsättning, missbruksproblematik, utländsk bakgrund, äldre kvinnor samt kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Det kan vara kvinnor som utsätts för våld eller andra övergrepp av andra än närstående, t.ex. hemtjänstpersonal eller personal på särskilda boende. Även kvinnor som utsätts för våld i samkönade relationer uppmärksammas som ett eget problem- och kunskapsområde. Med våld eller andra övergrepp avses systematisk misshandel t.ex. av de karaktärer som omfattas i bestämmelsen i brottsbalken om kvinnofridsbrott. Våldet kan utgöra ett mönster av olika slags upprepade

övergrepp under lång tid. Kvinnorna försätts i en beroendeställning av männen som ofta intensifierar våldet då kvinnan försöker lämna mannen.

Barnens situation:

Våld i nära relationer är ett allvarligt hot mot barns och ungdomars sociala och psykiska utveckling och som präglar starkt deras framtida värderingar och normer kring relationen mellan könen. Att barn far illa av misshandel är väl känt och i Sverige har vi en lagstiftning som förbjuder aga mot barn. Barn som vuxit upp med våld i hemmet har bevittnat och upplevt våldet. De har nästan alltid sett och förstått vad som sker och våldet i hemmet blir en del av barnens livsmiljö. Barn hör, ser, känner och reagerar oftast mycket starkt, de blir rädda, arga, ledsna och kränkta. De utvecklar olika strategier för att hantera vardagen. Smärta och tankar kan ändå finnas kvar inuti barnet utan att det syns utantill. Barn som bevittnat våld har upplevt våld.

Barnen utsätts ofta för upprepade traumatiska upplevelser av någon de borde känna tillit till och som de också är beroende av. Även spädbarnen känner att någonting är fel och känner av att det finns en hotfull situation i hemmet. Konsekvenserna av våldet kan för spädbarnet innebära att mamman får svårare att knyta an till barnet när hon själv är rädd och mår dåligt. Barn i förskoleåldern riskerar att bli försummade och de lite äldre barnen samt ungdomarna uppvisar ofta koncentrationssvårigheter i skolan och bristande förmåga att ta till sig kunskap. Det är inte ovanligt med kamratsvårigheter och mobbning. Det är inte heller ovanligt att barn som lever med våld själva tar till våld.

Vårdnadsproblematik:

Om våldet inom familjen är en bidragande orsak till separation eller skilsmässa, kan det medföra en konflikt kring vårdnad, boende och umgänge för barnen. Socialtjänstens uppgift är att särskilja de olika parternas behov av insatser och se barnens behov av skydd som skilt från föräldrarnas behov.

Kvinnors situation:

En kvinna som utsatts för våld kan ha tvingats leva med mannens krav på kontroll och dominans under lång tid. Oftast leder detta till att kvinnan får en bristande tillit till människor som vill hjälpa henne. De har även svårt att berätta vad som hänt och förväntar sig inte att bli trodd. Att utsättas för våld av en närstående person ger psykiska men och uppvisar ofta samma symptom som människor som lever med posttraumatiskt stressyndrom.

Ett uppbrott är komplicerat då separationen ofta föregåtts av ett flertal tidigare försök till uppbrott. Vissa väljer att lämna mannen och vissa väljer att stanna kvar. De som stannar kvar upplever en slags säkerhet och menar att det är bättre att veta var mannen är och vad han gör än att ständigt gå och vara rädd att han ska söka upp henne. Kvinnan lever i en förhoppning om att kunna kontrollera våldet.

Våld under graviditeten:

Om relationen mellan mannen och kvinnan är konfliktfylld är det inte ovanligt att våldet debuterar under graviditeten. För mannen kan graviditeten upplevas som ett hot när de kommer in i en helt ny livssituation.

Missbrukande kvinnor:

Kvinnor som är utsatta för våld kan ha kontakt med socialtjänsten utan att våldsproblematiken är den angivna anledningen. Ofta handlar det om missbruksproblem, försörjningssvårigheter, problem med barnen eller att en familjemedlem har kontakt med socialtjänsten. Att de är utsatta för våld av någon närstående uppmärksammas sällan trots att detta är relativt vanligt förekommande. Det är lika viktigt att ställa frågor kring våldsproblematiken hos dessa kvinnor som det är att ställa frågor kring missbruket. De problem som våldsutsatta kvinnor upplever finns även hos missbrukarna. Skillnaden är att utsattheten är ännu större och skammen och skuld känslorna sitter djupare. Det finns en misstro mot omgivningen och en rädsla för att inte bli trodd. Risken för allvarligare skador är också större då både kvinnans och mannens kontroll av situationen försämras när alkohol eller andra droger finns med i bilden.

En kvinna med missbruksproblem har en mycket låg status både i sina egna och i andras ögon som leder till att hon sällan anmäler övergrepp eller söker hjälp. Att missbrukande kvinnor ofta utsätts för misshandel är uppmärksammat inom sjukvården och socialtjänsten. Det finns få möjligheter till rehabilitering utifrån den dubbla problematiken. Kvinnojourer och kvinnohus tar sällan emot missbrukande kvinnor.

Äldre kvinnor:

Våld i nära relationer mot äldre kvinnor kan vara svårt att upptäcka. Äldre kvinnor är en särskilt "tyst" grupp när det gäller anmälningar av misshandel. Det är inte lätt att känna igen tecken på våld eftersom vissa skador kan tolkas som uttryck för normalt åldrande eller symptom på sjukdom. Gamla människor som utsätts för övergrepp lever ofta isolerade och möjligheten att söka hjälp är begränsad för dessa grupper då de kan vara beroende av den person som utsätter dem för våld på grund av ålderdom. Övergreppen kan innebära bristfällig omsorg, ovilja att hjälpa till med myndighets- och sjukvårdskontakter, stöld av tillgångar samt hot om ytterligare försämring i omsorgen. En hustrumisshandel kan ha pågått i många år och varit en familjehemlighet.

Kvinnor med funktionsnedsättning:

Våldet i nära relationer mot personer med funktionsnedsättning kan vara svårt att upptäcka. Personer med funktionsnedsättning kan ha svårt att förmedla sig till omvärlden och trovärdigheten kan bli låg. Möjligheten att söka hjälp är begränsad då de kan vara beroende av den person som utsätter dem för våld. Kvinnor som har funktionsnedsättning är en särskild utsatt grupp då de själva har mycket svårt att värja sig eller ställa krav på omgivningen eller den de blir förälskade i. Dessa kvinnor är ofta i beroendeställning till förövaren för att klara vissa saker i vardagen t ex att se, höra, gå eller att förstå. Övergreppen kan innebära bristfällig omsorg, ovilja att hjälpa till med myndighets- och sjukvårdskontakter, stöld av tillgångar samt hot om ytterligare försämring i omsorgen. Förövaren kan göra livet svårare genom att lämna personen ensam i hemmet trots vetskapen om att den funktionsnedsatta personen behöver stöd eller hjälp och förövaren kanske möblerar om för att försvåra framkomligheten. Utmärkande är att det fysiska och psykiska våldet riktar sig mot funktionsnedsättningen och detta är ett allvarligt sätt att kränka och få funktionsnedsatta att känna hjälplöshet.

Hbtq-personers situation - homosexuella, bisexuella, transvestiter, queer:

Det finns skäl att uppmärksamma det behov av stöd och hjälp som kan finnas för hbtq-personer som utsätts för våld inom sin relation. Våld i samkönade relationer följer i princip samma mönster som i heterosexuella relationer. Makt och kontroll är centrala begrepp. Det är en stor risk för denna grupp att hamna utanför det sociala skyddsnetet då det finns en negativ inställning bland befolkningen på grund av könstillhörighet och sexuell läggning. För dessa personer kan det leda till svårigheter att öppna sig och våga tala om samlevnadsproblem, våld och sexuella övergrepp. En särskild risk för beroendeställning finns mellan brottsoffer och förövarna då ett samkönat par oftast har en begränsad krets personer som känner till deras relation.

Många unga hbtq-personer upplever diskriminering, osynliggörande och kränkningar såsom mobbning, våld och hot om våld. Dessa personer upplever känslor av otrygghet, avsaknad av emotionellt stöd och brist på tillit till andra människor och platser som skolan och hemmet upplevs som otrygga. Homo- och bisexuella ungdomar kan riskera våld, hot och utfrysning av sina familjer och släktingar.

Kvinnor med utländsk bakgrund:

Invandrarkvinnor och flyktingkvinnor som blir misshandlade av sina män kan vara mer sårbara och isolerade än svenska kvinnor. Många kommer från länder där kvinnans rättsliga ställning är underordnad mannens. De riskerar att bli utstötta ur familjen eller den religiösa gemenskapen om de lämnar äktenskapet. Det händer inte så sällan att en kvinna väljer att stanna kvar och bli slagen hellre än att bli ensam. Kvinnorna kan också sakna kunskap om sina rättigheter och ha svårt att ta till sig information då de brister i språket. Många flyktingar har svåra upplevelser från krig, tortyr och förföljelse bakom sig. Andra kulturkonflikter kan vara synen på relationen mellan pojkar och flickor och rädslan för att familjebanden ska splittras. Konsekvensen kan bli att pojkarna och flickorna utsätts för hård kontroll som övergår i våld och andra övergrepp. Männerna kan ha svårt att ta sig in i svenska samhället och genom detta har ett ännu större behov av att vara överhuvud i familjen.

Hedersrelaterat våld:

Ett växande problem är situationen för ungdomar i patriarkala familjer. Det hedersrelaterade våldet som främst drabbar unga kvinnor uppmärksammas alltmer. Skolan och socialtjänstens arbete är av stor betydelse för att förebygga, fånga upp och hjälpa unga som drabbas eller hotas av våld eller begränsningar i sin livsföring.

Det hedersrelaterade våldet riktar sig i första hand mot enskildas mänskliga rättigheter, så som rätten till egen åsikt, frihet, att bestämma över sitt eget liv, att fritt välja äktenskapspartner och därmed rätten till sin egen kärlek. Hedersrelaterat våld förekommer i en del kulturer där hela släktens heder är kopplad till kvinnans sexualitet och att hennes beteende ska korrigeras, ett rykte kan räcka. Våldet utövas av enskild eller enskilda närstående till flickan/kvinnan och sanktioneras i många fall av familjen/slakten. Medlet är som vid allt våld i nära relation, makt och kontroll. Hot och våld blir också en varningssignal till andra unga kvinnor. I första hand drabbas familjemedlemmar av kvinnokön, men kan även drabba pojkar/män.

Det hedersrelaterade våldet handlar om allt ifrån psykiska kränkningar till fysiska våldskränkningar. Exempel på allvarliga hedersrelaterade brott är bortrövande, tvångsgifte och hedersmord. Kvinnor som utsätts för denna typ av våld, eller riskerar att utsättas för det,

skall erbjudas samma möjlighet till hjälp/skydd som kvinnor som utsätts för andra typer av hot och våld. I vissa fall kan behovet av skydd vara mycket stort för dessa flickor/kvinnor.

Könsstympning:

Kvinnlig könsstympning är en skadlig och traditionell sedvänja som är utbredd i vissa delar av Afrika, i synnerhet Etiopien, Eritrea, Somalia och Sudan. Kvinnlig könsstympning är ett allvarligt brott enligt svensk lag. Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

Männens situation:

Arbete med att motverka mäns våld mot kvinnor kräver ett helhetsperspektiv vilket innebär att det finns både stöd och insatser att erbjuda till våldsutsatta flickor, kvinnor, barn som upplevt våld samt insatser till förövarna. Våldsutövande män bör erbjudas stöd för att förändra sitt beteende och för att förhindra och fortsätta använda våld.

Våldsutövande mäns föräldraskap och omsorgsförmåga bör uppmärksammas och det är viktigt att ta reda på om de våldsutövande männen har barn då våldsamma pappor inte i första hand definieras som pappor, utan som våldsamma män. Att identifiera föräldraskap är att synliggöra barnen och kunna sätta in insatser för att ge barnen en trygg familjesituation. Att utreda pappans omsorgsförmåga och att ge stöd till att förstärka den är viktigt för att förbättra livssituationen för barnet.

4. SOCIALNÄMNDENS ANSVAR

Enligt 5 kap. 1 § SoL, Socialtjänstlagen, ska socialnämnden ”verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden”. Från och med 1 januari 2013 skärptes Socialtjänstlagen för att få tydligare barnfokus. I lagen framgår att socialnämnden ska bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och ungdom far illa, samt att socialnämnden ska tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och ungdom inte vistas i miljöer som är skadliga för dem. Även i 5 kap. 11 § SoL tydliggörs barnfokuset. Det hör till socialnämndens uppgifter att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Vidare ansvarar socialnämnden för att ett barn, som utsatts för brott och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. (2012:776)

Socialnämnden ska kunna erbjuda hjälpinsatser av olika slag på ett tidigt stadium till en kvinna som behöver det. Det finns inget krav på att den som har utövat våldet ska vara dömd eller ens polisanmäld för något brott. Det är kvinnans egen upplevelse av det som inträffat som är avgörande.

Enligt 11 kap. 1 § SoL ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. När våld i nära relation uppdagas i en familj innebär det massiva stödinsatser till barnet, kvinnan och våldsutövaren för att skapa förutsättningar så att barnet kan växa upp under trygga livsomständigheter. Våldet påverkar hela familjen på olika sätt och

arbetet med våld i nära relation bör omfatta insatser till offer och till våldsutövaren. Att utöva våld i en nära relation är såväl ett straffrättsligt som ett socialt problem. Den som utövar våld har därför rätt att efter bedömning erbjudas adekvat stöd och hjälp för att kunna ta detta ansvar och att lära sig alternativ till våldet. Att erbjuda och ge insatser är en viktig del i arbete för att förebygga och motverka att våldet upprepas. Indirekt kan det ses som en insats för den som utsatts för våld inte ska riskera att bli utsatt på nytt och för att barn inte ska behöva uppleva våld. Socialnämnden har ansvar för att ta ett helhetsgrepp och se till att hela familjen får den hjälp och det stöd som respektive person behöver.

Socialnämnden ska i den uppsökande verksamheten samverka med myndigheter och frivilligorganisationer (3 kap 4 § SoL) och insatserna ska utformas och genomföras utifrån den enskildes behov och i samverkan med myndigheter och andra aktörer, t ex polis, åklagare, sjukvård, skola och kvinnojour.

Anmälningsskyldighet:

Myndigheter och yrkesutövare har en skyldighet att anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Anmälningsskyldigheten gäller för myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården (14 kap. 1 § SoL).

Enligt Offentlighets- och sekretesslagen bryts sekretessen mellan myndigheter för barns behov av skydd (10 kap. 28 § OSL).

För familjerådgivning gäller att de ska anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet. Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma är också skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd (14 kap. 1 § SoL).

I 7 § Lag (1993:335) om barnombudsman, framgår att barnombudsmannen genast skall anmäla till socialnämnden om den som i sin verksamhet får kännedom om att ett barn misshandlas i hemmet eller om det i annat fall måste antas att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd.

5. POLISENS ANSVAR

Som ett led i samhällets verksamhet för att främja rättvisa ska polisens arbete syfta till att tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp. I rättegångsbalken framgår att när ett våldsbrott kommer till polisens kännedom ska anmälan upptas och förundersökning inledas. Polisanmälan kan göras av kvinnan själv men också av andra.

Polismyndigheten i Västra Götaland har antagit en handlingsplan för bekämpning av relationsbetingat våld mot kvinnor m.fl. Genom den aktuella handlingsplanen har förutsättningar för ett bättre omhändertagande och bemötande av misshandlade kvinnor skapats. Polisen har också skyldighet att rapportera samtliga misshandelsfall till socialnämnden då det finns barn i familjebilden.

Brottsbalken (BrB):

I brottsbalken finns bestämmelser om straff för brott. De senaste åren har svensk lagstiftning skärpts och förändringar skett i syfte att förstärka skyddet för våldsutsatta kvinnor, offer för sexuella övergrepp, människohandel och hedersvåld, samt barn som bevittnat våld. Sexualbrottslagstiftningen har gjorts könsneutrala och utvidgats så att fler kränkande handlingar omfattas av våldtäktsbrottet.

Grov kvinnofridskränkning döms den person som begår brottsliga gärningar mot en närstående eller tidigare närstående person. Gärningarna ska ha varit ett led i en upprepad kränkning av personens integritet och varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla. Vid bedömning av straffvärdet ska särskild hänsyn tas till det upprepade och systematiska i mannens beteende. Gärningsmannen kan alternativt åtalas och dömas för övriga brott t.ex. olaga hot eller grov misshandel. Grov fridskränkning kan den dömas för som begår samma typ av handlingar mot barn, föräldrar, syskon eller andra närstående. Straffskalan är densamma som vid grov kvinnofridskränkning.

Våldtäkt och övriga sexuella övergrepp avser den person som genom misshandel, våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller annat sexuellt umgänge t.ex. sexuellt utnyttjande, sexuellt ofredande, sexuellt tvång och sexuellt utnyttjande av barn under 15 år.

6. SJUKVÅRDENS ANSVAR

Våld mot kvinnor är ett hot mot hälsan som kan medföra högre sjukfrånvaro och ökad läkemedelskonsumtion. Sjukvårdens ansvar styrs främst av hälso- och sjukvårdslagen (HSL) som i portalparagrafen har samma helhetssyn som socialtjänstlagen. Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Det innebär god kvalitet, trygghet i vården och respekt för patientens självbestämmande. I HSL § 2c finns bestämmelser om att förebygga ohälsa och skyldighet att verka för att förebygga sjukdom eller skada. För att uppnå dessa mål betonas vikten av att beakta psykosociala faktorer och ha en helhetssyn i omvårdnadsarbetet. Det är framför allt vårdcentralerna, akutmottagningen och kvinnokliniken som på ett tidigt stadium kommer i kontakt med kvinnor och barn som utsätts för våld. I hälso- och sjukvårdens ansvar ingår även att se till att den som behöver annat stöd blir hänvisad till den som har kompetens och resurser. Detta kan vara avgörande för kvinnornas möjlighet att förändra sin situation i ett kort och ett långt perspektiv. Samverkan med andra verksamheter är en nödvändig förutsättning för att det våld som kvinnor utsätts för skall kunna behandlas och bekämpas. Sjukvården ska föra noggrann dokumentation vilket är en förutsättning för att rättsintyg vid misshandel av kvinnor blir korrekta.

7. ÅKLAGARENS ANSVAR

Våld mot kvinnor faller under allmänt åtal. Åklagaren är den som ansvarar för förundersökningen och beslutar om det finns skäl att anhålla mannen. Senast fyra dagar efter anhållandet måste häkttningsframställan inges till Tingsrätten.

Minst ett av följande kriterier ska vara uppfyllda:

- Risk för att mannen avviker eller på annat sätt undandrar sig lagföring eller straff

- Risk för undanröjning av bevis eller på annat sätt försvårande av sakens utredning
- Risk för fortsatt brottslighet

Vid fall av relationsbetingat våld mot kvinnor är det oftast det andra kriteriet som används d.v.s. risk för att mannen försöker påverka kvinnan eller vittnen och därmed utredningen.

8. SOCIAL VERKSAMHET I GRÄSTORP

För Social verksamhet är det viktigt att tidigt upptäcka personer som utsatts för våld och erbjuda dem stöd och hjälp för att förhindra att de blir utsatta för våld. Alla som utsätts för våld eller kränkningar av olika slag har, efter individuell prövning, rätt att få det stöd och den hjälp som de kan behöva i den mån de själva inte kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Det är viktigt att ständigt ha ett säkerhetstänkande kring den som är utsatt för våld och omedelbart verka för att våldet upphör. Det är också viktigt med förståelse och medvetenhet kring vad den drabbade varit med om och vilka konsekvenser det fått. Barn i dessa familjer lever i en utsatt och otrygg livssituation där vardagsmiljön är oförutsägbar och barnen vet inte när eller varför våldet utlöses.

Att erbjuda och ge insatser till personer som utövar våld är en del i arbetet för att förebygga och motverka våld och kan indirekt ses som insatser för våldsutsatta kvinnor och barn som upplever våld. Enligt Socialstyrelsens ”utvärdering av behandling av män som utövar våld i nära relationer” tyder det på att behandling av män kan vara verksamt för att bekämpa våld mot kvinnor och barn som upplever våld.

För att arbetet med att möta våldsutsatta kvinnor och deras anhöriga ska bli så kvalitativt som möjligt krävs att Social verksamhet har en handlingsplan och utarbetad metod samt rutiner för hur man bäst förhåller sig till situationer där våld förekommer. En viktig del i arbete kvinnofrid är samverkan, inom och utanför den egna organisationen, kring resurser och insatser för våldsutsatta kvinnor och barn som upplever våld. Det kan handla om samtalsgrupper eller boende till hjälp och stöd för våldsutsatta kvinnor med särskilda behov t ex boende med flerspråkig personal eller boende som är tillgängligt för kvinnor med olika slags funktionsnedsättningar. Det kan också gälla olika insatser för barn som upplevt våld eller att ordna barns skolgång vid tillfälliga jourboende i en annan kommun.

3 kap. 3 § SoL fastställer att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet, att uppgifter skall utföras av personal med lämplig utbildning och erfarenhet samt att kvalitén skall utvecklas och säkras. Viktiga framgångsfaktorer i arbetet kvinnofrid är kontinuerlig fortbildning, metodutveckling, uppföljning samt utveckling av samordningen inom och mellan olika verksamheter och aktörer i kommunen och angränsande kommuner.

Inom Social verksamhet i Grästorps kommun finns:

- En tjänsteman som är kontaktperson till Utväg Skaraborgs kontaktpersons nätverk. Detta nätverk träffas en gång per år under en heldag med föreläsning och utbyte av erfarenheter. Här finns representanter från, Utväg Skaraborg, Kommunens enheter för individ- och familjeomsorg, Primärvården, Skaraborgs Sjukhus, polisen, åklagarmyndigheten, kriminalvården (frivården), Ideella organisationer, Kvinnohuset Tranan och RFSL.
- En tjänsteman som är kontaktperson till en lokal samverkansgrupp, våld i nära relationer. Gruppen träffas två gånger per år för att utbyta erfarenheter och förmedla

information. I gruppen finns representanter för socialtjänsten, vuxenpsykiatri, skolan och polisen i Essunga, Vara och Grästorp.

- Två tjänstemän som ingår i "Ettapp 2 barn". Denna grupp träffas en gång per halvår och är en samverkansgrupp mellan kommunerna i Skaraborg som jobbar med "Trappan"-samtal.
- Social verksamhet har möjlighet att konsultera Barnhus Skaraborg som har personal med kompetens inom bl.a. polis, barnläkare, åklagare. Barnhus är en plats där barnförhör kan hållas för barn som utsatts för våld eller sexuella övergrepp samt att vägleda personal i aktuella ärenden.
- Social verksamhet avsätter tid för tjänsteman med ett särskilt ansvar för arbete med våld i nära relationer. Tjänstemannen ska vara en kunskapsresurs för övriga på socialkontoret och dessutom kunna gå in som handläggare av insatser till kvinnor och barn som upplever/upplevt våld i familjen.
- Social verksamhet bidrar med årligt understöd till Utväg Skaraborgs verksamhet och Barnhus Skaraborg.
- Social verksamhet ger efter ansökan bidrag till ideella föreningar som arbetar för att stödja personer med våld i nära relationer. Under 2013 beviljas bidrag till Kvinnojouren Linnéan i Lidköping, Kvinnohuset Tranan i Skövde och Bris.
- Social verksamhet kommer att ha kontinuerlig kompetensutveckling genom information gemensamt med andra eller självständigt upplysa om effekterna av våld mot kvinnor och möjligheter att erhålla hjälp.

Social verksamhet har möjlighet att förmedla kontakt till Utväg Skaraborg som sedan 1996 är ett samverkansarbete för kvinnofrid i Skaraborg. De myndigheter som ingår i verksamheten är polisen, åklagarmyndigheten, kriminalvården samt hälso- och sjukvården. Såväl män, kvinnor som barn kan få stöd och hjälp via Utväg och det finns en samordnare anställd för respektive Grupp i Utväg Skaraborg.

Barnhus Skaraborg startades 2012 och där kan social verksamhet i tveksamma fall av misshandel eller övergrepp mot barn och ungdomar konsultera åklagare, polis och barnläkare. Barnhus är också en samlingspunkt vid förhör av barn som utsatts för våld eller övergrepp, vilket innebär att barn eller ungdomar slipper åka runt till olika myndigheter.

När det gäller kvinnofridsärenden ska kvinnan, barnen och förövaren i kontakten med Social verksamhet i Grästorp kunna erbjudas:

- Råd och stödsamtal
- Utvägs gruppverksamhet för kvinnor
- Utvägs gruppverksamhet för barn/unga
- Utvägs gruppverksamhet för män
- Stödsamtal för barn och ungdomar enligt Trappanmodellen
- Vägledning och information om vilka rättigheter som finns. Få hjälp med att komma i kontakt med andra myndigheter, sjukvårdsinrättningar, polis, kvinnojour, familjerådgivning m.fl.
- Hjälp med boendesituation på kort och lång sikt
- Få det skydd som behövs